

Under den varma sommaren förra året skedde näst intill en halvering av skörden av spannmål, oljeväxter och trindsäd – en indikation om vad framtida ändrat klimat kan innebära, skriver debattören.

BILD ERIK SIMANDER/TT

Städerna erövrar våra odlingsmarker

Bördig mark används för att bygga nya bostäder i stället för livsmedelsproduktion. Men i tider av klimatkris måste vi bli bättre på att utnyttja jordbruksmark på rätt sätt, skriver Viktoria Janovskis från Naturskyddsföreningen.

Vi lever i en tid då det är påtagligt att vi människor påverkar naturen. Det som människan har svårare att se är att vi också är en del av naturen. Hur mycket vi än försöker att avskärma oss från den, med asfalt och betong, så kommer vi aldrig att komma undan det faktum att vi i varje andetag är i beroende av vad jorden kan ge. I växternas klorofyll fångas solens energi upp, koldioxid binds och syre alstras vilket är förutsättning för liv på jorden. Vi har denna enkla och samtidigt så komplexa kunskap om hur allt samspelar.

I DAG HAR FLER tillgång till kunskap. Kunskap om att vi bidragit till klimatförändringar, vi vet att människan är en orsak till att arter utrotas snabbare än någonsin, till att haven försuras, ekosystem och biologisk mångfald förstörs.

Hur kan vi veta vilka handlingar som påverkar naturen och därav

”Om vi bygger på, bor på, arbetar på jordbruksmarken, var ska då maten produceras?”

VIKTORIA JANOVSKIS
Styrelseledamot
Naturskyddsföreningen
i Göteborg

dess effekt på vår och andra arters livsvillkor och trots det fortsätta utföra dessa handlingar?

JORDBRUKSMARKEN ÄR en resurs och en förutsättning för att mat ska kunna produceras men i det moderna Sverige går urbaniseringen som en löpeld och kastar sin efterfrågan ut över matjordarna. Städerna breder ut sig och välkomnar större befolkning, fler industrier och företag. Frågan är, om vi bygger på, bor på, arbetar på jordbruksmarken, var ska då maten produceras?

I Sverige har det skett en årlig minskning av arealen brukad jordbruksmark. Det har pågått i minst ett halvt sekel. Exploatering utgör en liten del av den totala minskningen men står för en förändring av marken som är irreversibel. Det innebär att jordbruksmarken inte längre kommer kunna brukas för livsmedelsproduktion. Av den mark som exploateras är det främst i syfte att bygga bostäder vilket är svar på städernas bostadsbrist. De större städerna har hög bostadsefterfrågan och är placerade i slättbyggena, just de områden i vilka den bördigaste jordbruksmarken i Sverige finns.

Där, på den bördigaste marken, är exploateringen av jordbruksmark i Sverige som störst. Så hur ska vi göra i tider av matbrist när nya bostäder har trängt undan den bördiga matjorden?

För varje kvadratmeter jordbruksmark som exploateras försvinner vår och den framtida befolkningens resurser.

DET SLUTAR INTE HÄR. Sommaren 2018 skedde näst intill en halvering av skörden av spannmål, oljeväxter och trindsäd. Ja, ni minns sommaren 2018? Sommaren 2018 ger oss en indikation om vad framtida ändrat klimat kan innebära.

Detta för diskussionen vidare till varför vi måste minska vår kött- och mejeriproduktion och konsumtion, vilket nu även IPCC har belyst i sin nya rapport om klimatförändringar och land. Djuren får i dag foder av exempelvis spannmål och proteinfoder, sådant som människan kan äta direkt. Därför krävs så ofantligt mycket mer vatten, mark och energi att tillverka varje kött- och mejeriprodukt.

En minskning av djurantalet skulle minska behovet av foderproduktion och ge utrymme för produktion av livsmedel som kan

ätas direkt av människor. Betande djur är i stället viktiga i våra hagmarker för att bibehålla biologisk mångfald och kan äta sådant som inte människan kan äta direkt. Ett stort steg från de resurskrävande monokulturer som tillkom efter industrialiseringen skulle bidra till ett mer artrikt och ekologiskt beständigt odlingslandskap.

SKA VI KLARA de utmaningar som beskrivits ovan, krävs att jordbruksmarken omvärderas. För närvarande står det i Miljöbalken 3 kap 4 §: ”Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

Men brukningsvärd jordbruksmark är av väsentligt samhällsintresse och bör så långt som möjligt skyddas från bebyggelse eller anläggningar eftersom exploatering innebär att marken inte kan användas för livsmedelsproduktion i framtiden på ett tillfredsställande sätt.

VAD TYCKER DU?

Skriv en debattartikel och skicka till oss.
goteborg@etc.se